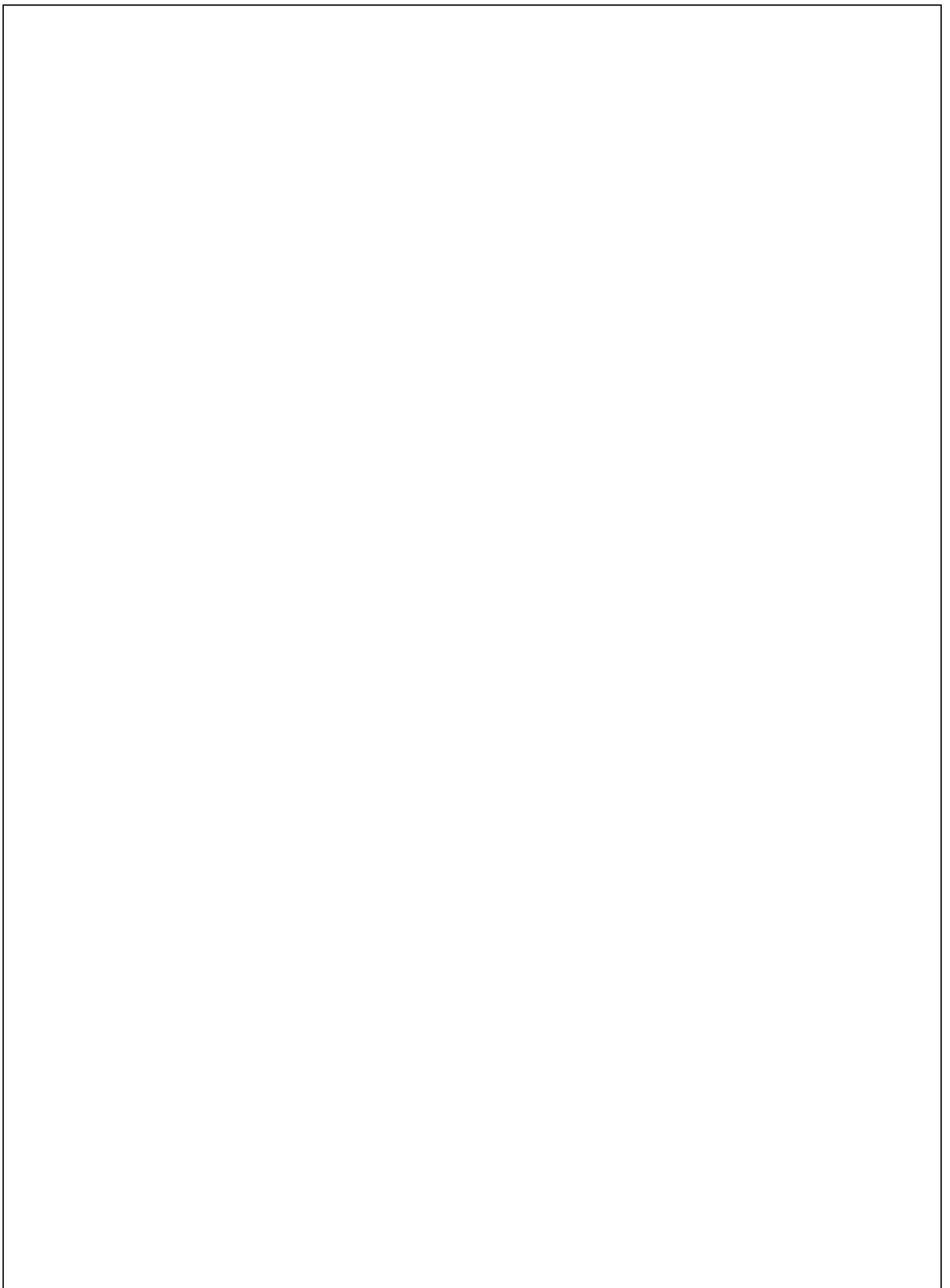

Peter Wierds,
mijnwerker uit Simpelveld.
De vrouwelijke lijn
van Schaijk.

De voorvaderen en
nakomelingen van
Peter Wierds,
mijnwerker uit Simpelveld.
Deel 4

M.M.H. Starmans

Schrijver: M.M.H. Starmans
Coverontwerp: M.M.H. Starmans
ISBN: 9789464657968
© M.M.H. Starmans

Gebed.

O Heer, laat goed-
gunstig de gebeden
Uwer Kerk tot U op-
stijgen, op dat alle aan-
vedtingen en dwalingen
wijken en zij U in veilige
vrijheid moge dienen.
Door Christus onzen
Heer. Amen.

Met kerkelijke goedkeuring.

Niemand weet waarheen hij gaat,
als hij niet weet waar hij vandaan komt.

Inhoud

Inhoud	7
Voorwoord	8
Een korte geschiedenis van Limburg	10
10. De vrouwelijke lijn “van Schaijk”	15
Gevangenisregisters Jan van Schaijk	38
Militieregisters Jan van Schaijk	40
Memorie van Successie Jan van Schaijk	42
Memorie van Successie Anna Maria van Gaal	47
Gevangenisregister Doris van Schaijk	53
Memorie van Successie Doris van Schaijk	54
Memorie van Successie Anna Maria van Hoogstraten	58
Memorie van Successie Joannes Bernardus van Schaijk	71

Voorwoord

Een aantal jaren geleden heb ik de stamboom van mijn vader uitgezocht en gepubliceerd. Het zoekwerk heeft heel wat tijd gekost en vaak zat ik in documenten te kijken die ik maanden daarvoor ook al in handen had. Dat moest toch veel efficiënter kunnen. De ervaring die ik had opgedaan, kon ik weer gebruiken bij het zoekwerk naar de stamboom Dedier van mijn schoonvader en de stamboom Trioen van mijn schoonbroer. Intussen is ook de stamboom Onbekent van mijn schoonmoeder verschenen. Hierbij heb ik het genoeg mogen smaken ook in Belgische en Franse archieven te neuzen. Uiteindelijk heb ik mijn zoektocht weer voortgezet in de Nederlandse archieven om de stamvader Wierts te vinden. Alle gegevens met betrekking tot de stamboom Wierts zijn gebundeld in de boeken die voor u liggen.

Stamboomonderzoek is makkelijk. Dankzij de digitale ontsluiting van archieven, hoef ik mijn bureau niet te verlaten. Hoewel de eerste nadruk op plaatsnamen en data is gericht, tekenen zich op de achtergrond ook verhalen af. Vaak ligt achter deze verhalen intens verdriet. Er zijn veel kinderen die vroegtijdig overlijden. Zo krijgt Henricus Wierts 4 kinderen. Hiervan sterven er 3 vroegtijdig. Ook zijn er tal van moeders die in het kraambed overlijden of aan kraamvrouwenkoorts. Kijk maar naar de tweede vrouw van Joannes Leonardus Wierts, die de geboorte van hun tweede kind niet overleeft. Hij is dan al voor de tweede keer weduwnaar en trouwt voor een derde keer.

Mijn persoonlijke geschiedenis is via een dun pad verbonden met duizenden anderen. Daaronder bevinden zich grootgrondbezitters en landbouwers, burgemeesters, schepenen en handelaren. Meer in de anonimiteit leverden dagloners, knechten, molenaars en metselaars hun bijdrage aan de geschiedenis en daarmee aan de mijne. Voor allen geldt hetzelfde: zonder hen zou ik er niet zijn geweest.

Begin 19e eeuw voerde de Franse republiek de zogenaamde Code Napoléon in. Onderdeel van dit wetboek was het verplicht vastleggen van geboortes, huwelijken en sterfgevallen. Voor het overgrote deel van Nederland betekende dit ook dat ze een achternaam moesten aannemen. In Limburg lag dat anders. In onze streken heeft men voor 1650 al een vaste achternaam aangenomen. Gewone mensen konden in die tijd niet lezen of schrijven. Zij spraken die naam uit in het dialect. De pastoor of dominee schreef die namen op. De pastoor latiniseerde die namen en de dominee vernederlandste ze. Hoe ze werden opgeschreven, maakte niet uit, want ze konden toch niet worden gecontroleerd. Zo komt de naam Huntgens veelvuldig voor, maar de pastoor maakte daar Canisius van. De Code Napoléon zorgde er wel voor dat veel namen in het Frans werden opgeschreven. Petrus werd Pierre en Christianus werd Chretien. Zo werd Joannes Leonardus Wierts in het Frans Jean Leonard Wirths. Vaak is het daarom ook niet te achterhalen of iemand zich nu Giles noemde of Egidius.

Genealogische websites bieden een weelde aan informatie en grasduinen is simpel. In verloren uurtjes reis ik in een paar muisklikken vijf eeuwen terug in de tijd. Na afloop kan ik mijn kinderen vertellen dat ze verwant zijn aan de schepen Brouwers van Simpelveld in het begin van de 18^e eeuw. Niet dat het ze veel kan schelen. De interesse in het familieverleden lijkt vooral te leven bij degenen die zelf kinderen hebben of de vijftig zijn gepasseerd. Voor mij gelden beide criteria.

Vervolgens neem je het besluit om al die gegevens te bundelen, maar dat betekent ook dat je keuzes moet maken. Kijk ik alleen naar Wierts of moet er meer in? Uiteindelijk heb ik gekozen om van de mannelijke lijn Wierts van de hele stamreeks ook de broers en zussen op te nemen. Bij elke generatie staan dus de ouders inclusief alle kinderen. Elk persoon heeft een code gekregen, omdat namen vaak niet uniek zijn. Elke code begint met de eerste twee letters van de stamreeks, vervolgens volgt in Romeinse cijfers de

generatie en tot slot een doorlopend nummer van de bijbehorende generatie. Zo heeft mijn opa, waar deze zoektocht mee is begonnen, de code Wi.VII.9. Deze reeks neemt toe bij steeds jongere generaties. Verder zijn alle voorouders en nakomelingen dikgedrukt.

Voor alle vrouwelijke lijnen heb ik gekozen voor kwartierstaten. In een kwartierstaat worden van elk persoon steeds de ouders gegeven. Ook hier heeft elk persoon een unieke code. Deze code begint met de eerste twee letters van de bijbehorende reeks. Zo hebben we Gi (Gillissen), Wa (Wauben) Co (Cornelissen), Di (Didden), Do (Donners), Ho (Houben), Ub (Ubachs), Wn (Wintgens), Ja (Janssen) en Sk (van Schaijk) vervolgens in Romeinse cijfers de generatie en vervolgens een doorlopend nummer. Zo kan heel makkelijk een kind of een ouder worden gevonden. Neem bijvoorbeeld Joannes Wauben. Hij heeft code Wa.III.4. Zijn kind heeft dan code Wa.II.2 (de helft), terwijl zijn vader de code Wa.IV.8 (het dubbele) heeft en zijn moeder Wa.IV.9 (het dubbele plus één). Dit betekent ook dat alle vrouwen een oneven nummer hebben en alle mannen een even nummer. Alle kwartierstaten lopen dus op hoe verder ze in het verleden vertakken. In dit deel worden de vrouwelijke lijnen Janssen en van Schaijk behandeld.

Alle gegevens die ik heb gevonden zijn geverifieerd met de archieven. Waar dat mogelijk was heb ik hier een figuur of afbeelding van bijgevoegd. Zoals hierboven al is aangegeven is dat pas vanaf de Franse tijd gestructureerd gedaan. Alle stukken zijn rond die tijd in het Frans. Ze hielden er echter een eigen tijdrekening op na. Zo is Peter Joseph Wierts geboren op *du vingtieme jour du mois Brumaire de l'an treize*, oftewel op de twintigste dag van de nevelmaand in het dertiende jaar (van de Franse republiek). In onze jaartelling is dat 11 november 1804. Daarna is de Franse registratie overgenomen door de Nederlandse en soms Duitse overheid.

Een andere moeilijkheid is dat alle akten in het begin handgeschreven zijn en dat ontcijferen soms erg lastig is, zeker als we onze toevlucht moeten nemen naar de kerkboeken. Voordat de Fransen hier kwamen, werd alles door de pastoor bijgehouden in een doopboek (*liber baptizatorum*), trouwboek (*liber matrimonium*) en overlijdensboek (*liber mortuorum*). Hoe verder we terug in de tijd gaan hoe moeilijker deze te lezen zijn. Ten eerste is alles handgeschreven en zijn de letters anders dan de huidige en ten tweede is alles in het Latijn. Soms duurde het dan ook uren voordat het mij duidelijk werd wat er stond. Alle dopen en huwelijken voor 1800 zijn Rooms Katholiek, tenzij anders vermeld.

Al met al heb ik er uren plezier aan beleefd om alle puzzelstukjes uit het verleden te combineren tot dit boek dat voor u ligt. De meeste foto's komen uit de erfenis van mijn opa en oma. Tot slot wil ik alle familie bedanken die een bijdrage heeft geleverd.

Marco Starmans (Wi.IX.3)
8-11-2022
Rotterdam/Brasschaat (B)

Een korte geschiedenis van Limburg

Uit: *www.voorouderslimburg.nl*, Pieter Simons

De vrede van Munster

In 1648 werd de vrede van Munster getekend. De afspraken die hierbij werden gemaakt hadden weer allerlei problemen tot gevolg. Zuid-Limburg kwam voor de helft onder Staats bestuur (het grootste deel van het huidige Nederlandse Zuid-Limburg, de zogenaamde "Landen van Overmaes"), de andere helft (tegenwoordig Belgisch, vooral ten zuiden van het huidige Zuid-Limburg) bleef onder Spaans (Brussels) bestuur. Het Staatse deel verbood katholicisme en eigende zich alle kerkelijke goederen toe (In dit licht moet ook het Nederlands Hervormd huwelijk van Wilhelmus Starms (St.I.1) met Anna Ubachs (Ub.I.1) worden gezien). Het Staatse bestuur werd hierbij militair gesteund vanuit Maastricht. De adel en bevolking kwam hier steeds meer tegen in opstand. Vanaf ongeveer 1655 werd het pas een stuk rustiger in deze streken omdat de laatste vreemde troepen toen eindelijk verdwenen waren.

Geestelijk leven

Onmiddellijk na de zuiveringen van Alva rond 1570 werd een begin gemaakt met de contrareformatie. Er werden strenge kerkelijke regels geformuleerd. Ook werd toen het al wat oudere plan uitgevoerd tot een bisschoppelijke herindeling. Tot die tijd viel het grootste deel van het tegenwoordige Limburg onder het bisdom Luik. Daarnaast had je noordelijk gezien slechts één ander bisdom, het bisdom Utrecht. Het plan was om de bisdommen veel kleiner te maken en het bestuur dichter bij de mensen te brengen. Zo werd het bisdom Roermond opgericht. De magistraat van Roermond was hier tot dusver steeds op tegen geweest, waarschijnlijk beducht voor nog verdere uitbreiding van de geestelijke macht. Vooral de gilden lagen in die tijd vaak in de clinch met de talrijke kloosters, die veel macht en privileges hadden. Maar het stadsbestuur werd gezuiverd en er werd veel werk gemaakt van degelijke katholieke scholen. Ook de pastoors en kapelaans in de verschillende parochies kregen strenge voorschriften. Na enkele generaties was het katholicisme in deze regio weer vrij diep geworteld en de meesten wisten niet beter meer of dat het altijd zo was geweest. Alleen in de periode 1632-1637, toen Frederik Hendrik onder andere Roermond bezette, en later in de langere periode 1702-1715 werd het gereformeerde geloof weer toegestaan. Het was echter duidelijk dat het geen doen meer was om het katholieke geloof te verbieden in deze gebieden toen de contrareformatie zich stevig had geworteld. In de korte periodes dat bepaalde gebieden bezet waren door troepen van de Republiek der Nederlanden was dit de namelijk wel de wens van veel fanatieke predikanten uit het Noorden. Het is aardig om te lezen welke dingen allemaal speelden in de periode na de contrareformatie. Er is vanaf ongeveer 1640 tot 1795 documentatie van de processen van het officialaat (kerkelijke rechtbank) bewaard gebleven van het bisdom Roermond. Deze kerkelijke processen werden opgetekend in het Latijn. In een groot deel van het tegenwoordige Zuid-Limburg, was het omgekeerde aan de hand. De katholieke godsdienst was er weer stevig geworteld, maar toen hoorde het opeens bij Nederland en werd de Hervormde Kerk de officiële godsdienst.

1667 Inval Lodewijk XIV

Lodewijk XIV eiste voor zijn gemalin, een dochter van Philips IV van Spanje uit zijn eerste huwelijk, een deel van de zuidelijke gewesten op. Om zijn aanspraken kracht bij te zetten zond hij maar gelijk troepen om ze in bezit te nemen. Raadspensionaris Johann de Wit wist door samenwerking met Engeland en Zweden, Frankrijk te dwingen deze gebieden weer af te staan, maar Frankrijk eiste wel oorlogscontributie. In 1668 werden de steden Roermond en Venlo voor aanzienlijke bedragen aangeslagen om zich vrij te kopen van de Fransen. Omdat de bedragen niet gelijk opgehoest konden worden werden een aantal gijzelaars meegenomen, die pas twee jaar later vrijkwamen. Volgens een verslag van een hunner hadden zij "vele ongemacken ende peryckelen van dysenterie, peste ende contagieuse siekten, quellingen, stricte gevanckenissen ende insluytingen, smert ende misserie onderstaen." Niet lang daarna sloot Frankrijk een verbond met Engeland en Zweden, en nu was Holland juist aangewezen op de samenwerking met Habsburg (Brussel).

Lodewijk de XIV had de smaak te pakken. In 1672, nu wetende dat hij de steun had van Engeland, Zweden en zelfs de keizer van Beieren, trok hij opnieuw deze streken in. Eerst werden Tongeren en Maaseik bezet en weer werd het Zuidelijke Loonse land geteisterd door doortrekkende troepen. Maastricht werd belegerd, maar goed verdedigd door uitbrekende spaanse ruitery, die met de staatsen samenwerkte. Voor de winter trokken de Fransen zich terug naar de omgeving van Luik. Nu ging Prins Willem III met zijn troepen naar deze streken. Dat kostte elke plaats heel wat schade.

Tien jaar later is het weer raak: Lodewijk XIV maakt weer aanspraak op gebieden in de zuidelijke Nederlanden en het Rijnland. De vijandelijkheden beperken zich voor een groot deel tot het huidige Belgisch Limburg en een deel van Zuid-Limburg. Maastricht blijft dit keer gespaard.

De Spaanse successie-oorlog 1702-1713

Door opvolgingsperikelen kwam dit gebied ongewild weer in een oorlogssituatie terecht. Koning Karel II van Spanje had de tweede kleinzoon van Lodewijk XIV van Frankrijk (Philips van Anjou) tot zijn erfgenaam benoemd onder voorwaarde dat deze niet én koning van Frankrijk én koning van Spanje zou worden. De geldigheid van dit testament werd door De Oostenrijkse vorst Leopold I betwist, die zijn eigen zoon Karel op de Spaanse troon wilde zetten. Philips van Anjou werd tot Spaanse koning gekroond, en Lodewijk XIV concludeerde dat de Spaanse Nederlanden nu van hem waren.

1740-1748 Oostenrijkse successie-oorlog

Deze oorlog tussen Frankrijk en Pruisen met Oostenrijk heeft met name vanaf 1745 ook gevolgen voor Zuid-Limburg. Maastricht wordt veroverd en dankt aan de kortdurende bezetting de maquette van de stad die in Parijs nog steeds aanwezig is, en waarvan een kopie te zien is in het bibliotheekgebouw van Maastricht. Er ontstond in die tijd een grote munt-inflatie. De Kleefse munt (door de oorlogsinspanningen van de koning van Pruisen) was veel minder waard geworden. Mensen wilden dan ook niet meer in deze munt betaald worden. Aan het einde van de oorlog waren er geen territoriale wijzigingen, wel een toenadering van Frankrijk en Oostenrijk in de vorm van een alliantie. Het gevolg was, op een episode na, een einde van de oorlogshandelingen tot aan de Franse tijd.

1792: Begin Franse tijd

In 1792 trekt een Frans leger de Oostenrijkse Nederlanden en Brabant binnen. In december 1792 valt Roermond in Franse handen. De bisschop was toen al naar Venlo gevlucht. In 1793 weet een Oostenrijks-Pruisisch leger de Fransen weer te verdrijven. Maar de oorlog gaat voort. In 1794 wordt eerst het land van Loon door de Fransen veroverd, waarbij nu vele plunderingen plaats vinden. De steden aan de Maas vallen een voor een, alleen Venlo en vooral Maastricht weten het nog even vol te houden. In de periode 1795 tot 1806 werden er in korte tijd allerlei wetten en voorschriften doorgedrukt in de geannexeerde gebieden. Het gebied tussen Rijn en Maas wordt verdeeld in arrondissementen. Al snel hoort het grootste deel van het huidige Limburg bij het arrondissement Maastricht, dat weer verder verdeeld is in 30 kantons.

1814: Einde Franse tijd

In januari 1814 trokken de Fransen weg. Alleen in Maastricht en Venlo lieten ze nog een tijdlang garnizoenen achter. Op 5 mei 1814 werd Maastricht overgegeven aan Hollandse troepen. Het bestuursapparaat bleef intact, maar in de top werden Franse ambtenaren vervangen door ingezetenen. Maar van wie was nu eigenlijk alles? Voor de Franse tijd was Limburg verdeeld over met name de Staatsen, Oostenrijk en Pruisen. Oostenrijk liet zijn claim vallen in ruil voor Italiaanse gebieden, maar Pruisen wilde meer. De koning van Pruisen nam eerst het hertogdom Kleef en het Pruisische overkwartier in bezit en maakte daarna aanspraak op alle voormalige Oostenrijkse gebieden. In eerste instantie kreeg hij zijn zin: De Staatse regering kreeg slechts Maastricht, Stevensweert en Venlo en de gemeenten ten westen van de Maas. We spreken nu over januari 1815. Maar de onderhandelingen in Wenen gingen verder. Tijdens het Congres van Wenen in 1815 werd bepaald dat het 'Departement de la Meuse Inferieure' en een deel van het 'Departement de la Roer' deel zouden gaan uitmaken van het nieuwe Koninkrijk der Nederlanden. Het oostelijk gedeelte van het Pruisisch Overkwartier ging definitief naar Pruisen, het westelijk deel samen met het vroegere Oostenrijks en Staats Overkwartier werden ingedeeld bij de nieuwe provincie Limburg. Zo werd dus bereikt dat ook enkele gebieden ten oosten van de Maas aan de Koning der Nederlanden werden toegewezen. Slechts enkele gebieden rond Niederkrüchten en Herzogenrath, die eerder bij Gelre hoorden, waren overgegaan in Pruisische handen. De provincie Limburg bestond zo uit het gehele voormalige departement van de Nedermaas en uit delen van het vroegere departement van de Roer. Binnen Limburg werd Maastricht de hoofdstad en er kwamen drie kleinere arrondissementen: Maastricht, Roermond en Hasselt.

1830: Belgische opstand

In 1821 waren er al de eerste tekenen van ontevredenheid. burgemeester Hennequin van Maastricht werd vanwege zijn vrijzinnige ideeën ontslagen maar werd door de Maastrichtse bevolking vervolgens tot parlamentslid gekozen. De echte opstand begon in Brussel in 1830. Limburg sloot zich voor het grootste deel aan bij de opstandelingen, de Nederlandse generaal Daine liep bijvoorbeeld over naar de Belgische opstandelingen en bezette met het Maasleger Maaseik, Roermond en Venlo. In Venlo maakte de burgerij de poorten voor hem open en keerde zich tegen het garnizoen van de Hollanders wat er gelegerd was. Ook Sittard koos resoluut voor de Belgen. Al snel was de hele provincie Limburg, met uitzondering van Maastricht, in Belgische handen. In 1831 werd de afscheiding een feit, maar Nederland kreeg bedongen dat het een aantal steden en Staatse dorpen mocht behouden. Deze regeling werd door de Belgen niet geaccepteerd en het gevolg was dat Nederlandse troepen toen op 2 augustus 1831 België binnentrokken. Een groot aantal Belgisch Limburgse steden werd "veroverd". Maar de maassteden, behalve Maastricht, bleven in Belgische handen. Toen de Fransen de Belgen te hulp kwamen trok Nederland zich terug naar Noord-Brabant en Maastricht. Er volgde een wapenstilstand. tot 1839 was geheel Limburg, met uitzondering van Maastricht, nu onder Belgisch bestuur.

1839: Definitieve splitsing

Negen jaar lang was Maastricht in staat van beleg. Het eerste jaar was er slechts een beetje verkeer met Aken mogelijk. In 1833 werd de Maas vrijgegeven voor vervoer. In 1838 gaf Willem I toe en accepteerde dat Limburg en Luxemburg verdeeld zouden worden in een Nederlands en Belgisch deel. De bevolking van Limburg wilde dit absoluut niet, ze waren nu al negen jaar gewend aan een goed en verdraagzaam Belgisch bestuur. Limburg was evenals Luxemburg vertegenwoordigd in de kamer en senaat te Brussel. Er was een grote staatkundige vrijheid en de belastingdruk was minder hoog dan in Nederland. Een vloed van petitiees stroomde naar de volksvertegenwoordigers en naar de regering te Brussel om te protesteren. De kamer van afgevaardigden nam 28 april 1838 met algemene stemmen een motie aan waarin de koning werd opgeroepen bij de onderhandelingen Limburg en Luxemburg niet prijs te geven. Frankrijk ondersteunde deze wens in eerste instantie. Deze staat wilde zelfs 60 miljoen franken uitkeren aan Nederland als Limburg en Luxemburg bij België konden blijven. Maar Willem I gaf geen krimp en dreigde opnieuw met oorlog. In januari 1839 trok het Belgische leger zich bij de Nederlandse grens samen, en ook de Nederlandse regering trok met zijn leger naar de grens. Toen Frankrijk zijn steun aan België introk besloot België aan de eisen van Nederland toe te geven. De Limburgse bevolking was troosteloos. In een laatste poging het tij te keren begaf graaf Jean Baptiste de Marchant d' Ansembourg van Amstenrade zich naar Parijs. Zijn reis was tevergeefs. Toen hij terug kwam werd hij in Limburg afgehaald door een ruitersstoet van meer dan 300 man. Men spande de paarden van de koets van de graaf af en het volk trok de wagen. Harmonieën, schutterijen, gemeenteraden en burgemeesters: er ontstond een reusachtige stoet. Men schat dat er meer dan 20.000 mensen die dag te Amstenrade waren samengekomen. Toen bedong de Belgische regering dat elke Limburger en Luxemburger die Belgisch wenste te blijven vrij kon verhuizen. Van dat recht hebben ongeveer 3000 personen gebruik gemaakt. Het ging voor het grootste deel om verhuisde Limburgers, in Luxemburg is vrijwel iedereen blijven wonen waar hij al woonde. Hiermee was de splitsing nu een feit en ze werd in 1839 officieel. De Nederlandse Limburgers werden gelijk al uitgesloten door koning Willem I om mee te mogen stemmen over de grondwet van 1840, Noord-Brabant protesteerde hier als enige provincie tegen. Het Nederlandse deel van Limburg werd overigens niet zomaar een provincie. Het werd het nieuwe hertogdom Limburg en ging bovendien deel uitmaken van de Duitse Bond. (behalve de steden Maastricht en Venlo) Dit lidmaatschap bracht de verplichting met zich mee dat in een gegeven situatie het hertogdom verplicht kon worden om militairen te leveren. In 1866 stapte het hertogdom uit de Duitse Bond en verloor bovendien de status van hertogdom (de titel bleef echter nog door het provinciaal bestuur gehandhaafd tot 1906). Toen in 1848 moeilijkheden ontstonden met de Duitse landenbond, bleken veel Nederlandse parlementariërs zonder problemen Limburg over te willen doen aan Duitsland. In België is de kwestie tot 1870 een agendapunt gebleven: moet Nederlands Limburg niet weer terug bij België worden gevoegd? Wat ook speelde was dat Limburg moest meebetalen aan de immense staatsschulden van Nederland, opgelopen door de pogingen tot het neerslaan van de Belgische opstand. Op 3 maart 1843 schrijft de gouverneur van het hertogdom Limburg aan de minister van justitie: "Ware het hertogdom Limburg een gewest van België, zoude dat rijk op de rustige stemming der ingezetenen geheel kunnen rekenen, en overtuigd kunnen zijn, dat Limburg alles zoude aanwenden om de Franse revolutie te keeren. Maar in het hertogdom Limburg bestaat wegens een topografische ligging, godsdienst, gewoonten, een groot verlangen uit de geïsoleerde positie te geraken, waarin het zich nu bevindt, en een hereeniging met België zoude schier alle inboorlingen, dan bijzonder de ingezetenen van Maastricht, aangenaam zijn." In het Frankfurter parlement hadden ook een tweetal door verkiezingen aangewezen vertegenwoordigers van het hertogdom Limburg zitting (baron van Scherpenzeel en L.A.M. Schoenmaeckers), beiden overtuigd voorstander van opname van Limburg als zelfstandig hertogdom in de Duitse bond. Uiteindelijk kwam er een resolutie waarin werd vastgesteld dat de vereniging van Nederlands Limburg met Nederland in strijd met de grondwet was. De reacties vanuit

de Nederlandse pers waren opmerkelijk: "Limburg is een jammerlijke strook gronds, een uitwas van ons land, dat onze beste sappen verteert." Maar zover is het nooit gekomen, door innerlijke verdeeldheid binnen de Duitse bond.

1867, Bismarck

In 1867 dreigde Nederland even in oorlog te komen met Pruisen, toen Bismarck alsnog eiste dat Limburg opgenomen zou worden in de Duitse bond. Een internationale conferentie in Londen had tot gevolg dat Bismarck alsnog van zijn aanspraken afzag. Maar intussen hadden de Limburgers alle vertrouwen in het Nederlandse kabinet, dat duidelijk geneigd was geweest Limburg zo maar te laten vallen, verloren. Daarbij kwamen nog andere zaken als de verwaarlozing van de Maas als vrachtrivier.

1875, opkomst industrie

In het laatste kwartaal van de eeuw begint een grote opleving van de industrie. In Zuid-Limburg vooral de mijnbouw, in andere delen als Midden-Limburg bijvoorbeeld de pannenindustrie. Tot die tijd is de werkloosheid erg groot en veel Limburgers emigreren naar Duitsland of Amerika. Verder is er een actief trekken van seizoensarbeiders naar nabijgelegen plaatsen, met name in de zomer. Vanaf 1853 ontstaat in deze streken de eerste "grootindustrie", door toepassing van met name de stoommachine. Ook gieterijen die gietijzeren mallen konden maken voor bijv. de klei-industrie maken grote producties mogelijk (de eersten in Blerick en Tegelen). Snel daarna komen metaalwaarfabrieken, die de onderdelen voor landbouwmachines gaan maken. Maar met name tegen 1900 worden de nadelige gevolgen van deze industriële revolutie zichtbaar: in 1899 is bijvoorbeeld in Maastricht 65% van de bevolking in een een- of tweekamerwoning ondergebracht. De zuigelingensterfte ligt ver boven het landelijk gemiddelde. In de aardewerkindustrie komen zeer veel longziekten voor. Een bestaansminimum werd gesteld op F1,80 per dag, maar dat verdiende bijna niemand. Met name katholieke organisaties bleken in de 20e eeuw in Limburg in staat om hier verbetering in aan te brengen.

10. De vrouwelijke lijn “van Schaijk”

Introductie

Op 4-9-1873 trouwen te Valburg Henricus Willems en Elisabeth Willems. Henricus is net 6 maanden daarvoor weduwnaar geworden en Elisabeth had al twee buitenechtelijke kinderen. Deze twee kinderen, Petrus en Hermina Johanna, worden tijdens het huwelijk door Henricus erkend.

Womendate Oosterhout. -
Tevens overleggende een geboorte acte van een kind van het mannelijk
geslacht genaamt: Petrus, - ingeschreven in de geboorte registers der
gemeente van het jaar achttien honderd vier en tachtig, als geboren van
vader van het jaar, - en een gelijke acte van een
kind van het vrouwelijk geslacht, genaamt: Hermina Johanna,
ingeschreven in derzelfde registers van het jaar achttien honderd acht
en tachtig, als geboren van de beide ouders van het jaar, -
beiden van Elisabeth Willems van de gemeente van de
kinderen de wettige echtgenoten vullen en het hen te zijn ge-
booren en hen te wettigen bij deze.

Het is niet duidelijk of Henricus de vader is, maar het komt behoorlijk goed uit dat beide echtelieden dezelfde achternaam hebben. Uit het huwelijk worden te Ewijk nog 2 kinderen geboren, namelijk Maria Elisabeth Willems op 12-10-1874 en Johanna Willems op 10-11-1876. Na de dood van haar moeder ontmoet Johanna Petrus Baart uit Hontenisse. Op 22-11-1900 trouwen ze in Nijmegen en trekken ze in hun huis op Jodenberg 21. Petrus overlijdt op 24-2-1906. Het echtpaar blijft kinderloos. Johanna vertrekt op 18-1-1908 naar Groesbeek.

Ergens in het voorjaar van 1908 ontmoeten Johanna Willems en Dorus van Schaijk elkaar. Ze besluiten op 17-9-1908 in Nijmegen te trouwen en gaan wonen op 't Begin 20 (tegenwoordig Jan de Wittstraat). In deze straat waren vooral oude huizen krotten en bouwvallen te vinden. Hun eerste twee kinderen worden hier geboren. Uiteindelijk na een beetje geld gespaard te hebben verhuizen ze op 7-7-1910 naar Elst. Ze komen al snel terug naar Nijmegen, want op 14-12-1910 vestigen ze zich in de Hertogstraat op nummer 88. Later gaan ze op de Vossendijk 61 wonen waar hun overige kinderen worden geboren. In totaal krijgen ze vijf kinderen:

1. Maria Elisabeth van Schaijk, geboren 24-3-1909 te Nijmegen, overleden 24-12-1911 te Nijmegen,
2. Hendrikus Johannes van Schaijk, geboren 21-2-1910 te Nijmegen, overleden 2-9-1979 te Nijmegen,

